

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE

57. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2023

PUŠTNI OBIČAJI

Raziskovalno področje: etnologija

Raziskovalna naloga

Avtorica: Hana Marija Wenzel

Mentorica: Eva Hercog

Šola: Prva Gimnazija Maribor

Maribor, april 2023

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	4
SUMMARY	6
ZAHVALA.....	8
UVOD.....	9
JEDRO	11
1 PUSTNI OBIČAJI	11
2 PUSTNI OBIČAJI V ŠVICI	12
2. 1 Začetki pustovanja v Švici	12
2. 2 Švicarski pustni običaji danes	13
2. 3 Švicarske pustne maske	14
2. 3. 1 Rölly.....	16
2. 3. 2 Chrottni	17
2. 3. 3 Melser Böllni	18
2. 4 Švicarska hrana v času običajev	19
3 PUSTNI OBIČAJI V SLOVENIJI.....	21
3. 1 Začetki pustnih običajev v Sloveniji.....	21
3. 2 Slovenski pustni običaji danes	21
3. 3 Pustne maske.....	22
3. 3. 1 Kurenti	22
3. 3. 2 Laufarji.....	24
3. 3. 3 Škoromati.....	25
3. 3. 4 Drežniške pustne maske.....	26
3. 3. 5 Maske Borovega Gostüvanja	27
3. 4 Slovenska hrana v času običajev.....	28
4 PRIMERJAVA MED ŠVICARSKIMI INSLOVENSKIMI PUSTNIMI OBIČAJI....	32
5 ZAKLJUČEK.....	33
6 DRUŽBENA ODGOVORNOST	34
7 LITERATURA IN VIRI.....	35

KAZALO SLIK

Slika 1: Maske.....	12
---------------------	----

Slika 2: Maske.....	12
Slika 3: s Felbelä Wiibli.....	15
Slika 4: Čarovnica.....	15
Slika 5: Hexe.....	15
Slika 6: Rölili	15
Slika 7: Rölilji na rajanju	17
Slika 8: d' Chrottni	18
Slika 9: Stara maska Chrottni	18
Slika 10: Melser böllni.....	18
Slika 11: Ričet.....	19
Slika 12: Fasnachtschüechli.....	20
Slika 13: Schenkeli	20
Slika 14: Pustno rajanje danes	22
Slika 15: Kurent	24
Slika 16: Laufar.....	25
Slika 17: Pust	25
Slika 18: Škoromati.....	26
Slika 19: Drežniške pustne maske	27
Slika 20: Krofi.....	29
Slika 21: Flancati	29
Slika 22: Ocvirkova potica.....	30
Slika 23: Cvirkače.....	30
Slika 24: Prleške prosenice	31

POVZETEK

Zatrtili bi lahko, da je pust starodavna šega, ki izvira še iz rimskih časov. Naši predniki bi naj po ulicah divjali z groznimi maskami, ki so predstavljale predvsem umrle prednike. Pozneje naj bi se v našem prostoru ta običaj pomešal s keltskim običajem preganjanja zime in praznovanja pomladi. Danes je pust čas norčij, ko se našemimo v pustno masko. Postanemo nekdo drugi. Pust je priprava na pomlad in je čas, ko skriti za pustno šemo lahko počnemo vse tisto, kar si drugače ne bi upali.

Osebnostno me je predvsem zanimala razlika v pustnih običajih med Slovenijo in Švico. O slovenskih običajih sem zaradi informacij, ki sem jih pridobila v šoli, že vedela nekaj, o švicarskih običajih pa nisem vedela prav dosti.

Pred raziskovanjem sem postavila pet hipotez, ki sem jih kasneje zavrnila ali potrdila.

1. Švicarski običaji se praznujejo dlje časa kot slovenski.
2. V Švici poznajo več vrst mask kot v Sloveniji, prav tako so narejene iz različnih materialov ter z različnimi tehnikami.
3. Korenine švicarskih običajev segajo globlje v preteklost kot slovenske.
4. Švicarska hrana, pripravljena za običaje, se močno razlikuje od slovenske.
5. Običaji v obeh državah so si v mnogo stvareh tudi podobni.

Po končanem raziskovanju sem ugotovila, da se švicarski običaji praznujejo dlje kot slovenski, saj se v nekaterih delih Švice začnejo že novembra, medtem ko se v Sloveniji začnejo v začetku februarja. S tem sem prvo hipotezo potrdila.

Prav tako bom potrdila drugo hipotezo, saj v Švici poznajo mnogo več mask. Maske so narejene iz različnih materialov in z različnimi tehnikami, ki se razlikujejo od slovenskih. Prav tako se razlikujejo v tem, da nekatere švicarske maske predstavljajo resnične osebnosti, slovenske pa slonijo na vraževerju.

Tretjo hipotezo bom zavrnila, saj imajo običaji v Švici in Sloveniji podobno dolgo zgodovino, ki sega v poganske čase. Edina razlika je, da slovenski zapisi o pojavu prvih mask segajo dlje v preteklost kot švicarski.

Hrana v času pustovanja se v Švici in v Sloveniji ne razlikuje preveč. Vsa hrana temelji na masti, saj pustovanju sledi post. Zato bom četrto hipotezo potrdila.

Prav tako bom potrdila tudi peto hipotezo, saj sem v svoji raziskovalni nalogi dokazala, da so si kljub drugačni kulturi običaji v državah precej podobni.

SUMMARY

It could be argued that Carnival is an ancient festival, dating back to Roman times. Our ancestors were said to have rampaged through the streets wearing horrible masks, mainly representing their dead ancestors. Later, in our own places, this custom is said to have been mixed with the Celtic tradition of chasing away winter and celebrating spring. Today, Carnival is a time of fooling around, when we put on a carnival mask. We become someone else. Carnival is a preparation for spring and a time when, hidden behind the carnival shawl, we can do all the things we would not otherwise dare to do.

Personally, I was particularly interested in the difference in carnival customs between Slovenia and Switzerland. I already knew something about Slovenian customs thanks to the information I had acquired at school, but I didn't know much about Swiss customs.

Before doing my research, I had five hypotheses, which I later discarded or kept.

1. Swiss customs are celebrated for longer than Slovenian ones.
2. There are more types of masks in Switzerland than in Slovenia, and they are made of different materials and techniques.
3. The roots of Swiss customs go back further in time than Slovenian customs.
4. Swiss food prepared for customs is very different from Slovenian food
5. The customs in both countries are also similar in many respects.

After doing some research, I found that Swiss customs are celebrated longer than Slovenian ones, starting as early as November in some parts of Switzerland, whereas in Slovenia they start at the beginning of February. This is how I kept my first hypothesis.

I will also keep the second hypothesis, because there are many more masks in Switzerland. The masks are made of different materials and techniques than in Slovenia, and they also differ in that some of the Swiss masks represent real personalities, while the Slovenian masks are based on superstition.

I will reject the third hypothesis, as the customs in Switzerland and Slovenia have similar roots, dating back to pagan times. The only difference is that Slovenian records of the appearance of the first masks go back further than Swiss ones.

The food at carnival time is not very different in Switzerland and Slovenia. All food is presumed to be fat-based, as the carnival is followed by a fast. I will therefore maintain the fourth hypothesis.

I will also maintain the fifth hypothesis, as I have shown in my research that, despite the different cultures, the customs in the different countries are quite similar.

ZAHVALA

Raziskovalna naloga temelji na raziskovanju, pri katerem je potreben širši krog ljudi, ki prispevajo k uspehu, in brez njih mi resnično ne bi uspelo.

Najprej se zahvaljujem mentorici, ki mi je pomagala pri zbiranju literature. Spodbujala me je k pisanju, mi dala veliko dobrih idej ter bila pripravljena odgovoriti na vsa moja vprašanja. Brez nje mi zagotovo ne bi uspelo.

Zahvaljujem se tudi staršem, ki so mi omogočili obisk Švice, mi pomagali pri prevodu literature v slovenščino in me spodbujali. Prav tako se zahvaljujem stricu za vse informacije o pustnih običajih v Švici ter za voden ogled muzeja.

UVOD

Namen in cilj naloge

V sodobnem svetu avtentični pustni običaji izgubljajo svoj pomen. Z izginjanjem starih generacij se znanje ne prenaša več na nove generacije in kmalu nam ne bodo o pustnih običajih pripovedovale babice, pač pa računalniki. Večina današnjih otrok pozna le pust, ki jim preprosto pomeni maskiranje v pustne šeme, ne poznajo pa korenin pustnih običajev.

Zdi se mi, da so nekateri pustni običaji v Sloveniji slabo poznani, prav tako pa o običajih nekaterih tujih držav ne vemo prav veliko. Odločila sem se, da bom raziskala ter predstavila pustne običaje v Sloveniji ter pustne običaje v Švici, saj menim, da se državi zelo razlikujeta, tako v naravnih značilnostih kot po etnični pripadnosti ter zgodovinskih dogodkih.

Namen moje raziskovalne naloge je bralcem osvetliti razlike med švicarskimi in slovenskimi pustnimi običaji. Raziskovala sem korenine izvora običajev ter njihov razvoj. Predstavila bom način izdelovanja ter izgled pustnih mask, raznolikosti med švicarskimi ter slovenskimi prazničnimi jedmi ter razlike v zgodovinskem izvoru običajev.

Hipoteze in predpostavke

Na podlagi skromnega predznanja in poznavanja tematike sem si pred samim raziskovanjem pripravila pet hipotez in jih z raziskovanjem poskusila potrditi ali odvreči.

1. Švicarski običaji se praznujejo dlje časa kot slovenski.
2. V Švici poznajo več vrst mask kot v Sloveniji, prav tako so narejene iz različnih materialov ter z različnimi tehnikami.
3. Korenine švicarskih običajev segajo globlje v preteklost kot slovenske.
4. Švicarska hrana, pripravljena za običaje, se močno razlikuje od slovenske.
5. Običaji v obeh državah so si v mnogo stvareh tudi podobni.

Težave so se pojavile pri iskanju informacij. Literature na to temo je malo, našla sem nekaj knjig in člankov.

Delo sem si razdelila na dva dela. Najprej sem zbrala podatke o pustnih običajih v Sloveniji, nato pa sem raziskala še Švico. Zbiranje podatkov za Švico je bilo veliko težje, saj v Sloveniji literatura na to temo ne obstaja oziroma je nisem uspela odkriti. Iz tega razloga sem med

počitnicami odpotovala v Švico, kjer sem zbrala knjige in članke, pridobila slikovno gradivo ter obiskala muzej pustnih mask v Flumsu (St. Gallen).

JEDRO

1 PUSTNI OBIČAJI

Pustovanje je eden izmed najstarejših ljudskih običajev, ki izvira iz časa pred krščanstvom. Veselimo se ga vsi, o njem pa pravzaprav ne vemo prav veliko.

V Sloveniji je bilo pustovanje prvič omenjeno v 17. stoletju, pred tem obdobjem pa so predvsem po starem Rimu divjale grozljive maske, ki naj bi predstavljale umrle prednike. Naši predniki so ob tej priložnosti izvajali obrede, s katerimi so častili pomladne sile in preganjali zimo. Verjeli so, da bo sam obred iz dežele pregnal zle duhove, jo očistil temnih sil in priklical toplo pomlad, v kateri se bo narava ponovno prebudila.

Pustni čas predstavlja most med zimo in pomladjo. Nekoč je veljalo, da traja od Svetih treh kraljev do pustnega torka. Datum pusta se letno spreminja glede na datum velike noči. Čeprav ga pogosto povezujemo s prihodom pomladi, njegovo ime razkriva povsem drug pomen – pust oz. mednarodni izraz karneval namreč pomeni »pustiti meso«. Glavni pustni dan je pustni torek, pustno dogajanje pa se zaključi s pepelnico, ko se začneja 40-dnevi post pred veliko nočjo.

Za pusta si nadenemo različne maske – od tradicionalnih do takšnih, ki so odraz sodobnega družbenega življenja. S pustom so povezani različni običaji, pustni plesi, sprevodi pustnih mask, kratka zabava in bogato obložena miza s pustimi dobrotami.

(Praznično leto Slovencev, 1989, 14-16)

2 PUSTNI OBIČAJI V ŠVICI

2. 1 Začetki pustovanja v Švici

Beseda Fasnacht (noč pred postom) se je pojavila že leta 1206, ko je ministrant Wolfram von Eschenbach omenjal »fasnhat«. Izpostavljala je kostume, plese in igre. Izraz karneval ima po logičnem spoznanju opraviti z nočjo pred pustom.

Najstarejše v Švici še ohranjene pustne maske so nastale v sredini 19. stoletja. Te maske niso več v uporabi, pač pa se nahajajo v muzejih, arhivih ali dobro ohranjenih fundusih tradicionalnih pustnih društev. Te redko ohranjene maske so praviloma izrezljane iz lesa, saj je ta v času nastanka bil lahko dostopen. Prav tako so uporabljeni drugi materiali, kot na primer papirni maše, tekstil ali z voskom prepojene tkanine, ki pa niso nudile zadostne obstojnosti. Od sredine 19. stoletja se v Švici pojavlja vse več tipičnih kostumov, ki si jih je bilo mogoče tudi izposoditi v takratnih frizerskih salonih. K tem opremam so sodile tudi maske. V pogovornem jeziku zasledimo tudi naziv »Nasen und Augen« (nosovi in oči), neke vrste polmaske, ki so bile obrtne ali fabrikantne izdelave.

Slika 1: Maske
Vir slike: lasten vir

Slika 2: Maske
Vir slike: lasten vir

Za kostume v celoti velja, da so uporabljeni materiali odraz materialne situiranosti. Najstarejši kostumi so iz materialov, ki so bili na voljo zastonj, kot na primer lubje, bršljan, slama, kože raznih živali ... Tipična figura je bila divji mož, ki se v alpskih dolinah pojavlja v več krajih in ima brado iz smrekovine. Tovrstne maske so omenjene v prepovedi uporabe teh oprem zürichške oblasti leta 1487. Stare zapise o uporabi kostumov najdemo tudi v zapisih o medmestnih obiskih v pustnem času (Fasnacht). Konec 15. in v začetku 16. stoletja so v opisih

povork omenjene različne barve rokavov, nenavadne barvne kombinacije zgornjih in spodnjih delov oblačil in uporaba živih barv. To obdobje označuje začetke šemljenja.

(Sarganserländer Holzmasken Fasnachtsbrauch, 1989, 18-19)

2. 2 Švicarski pustni običaji danes

Večina današnjih karnevalskih figur v Švici ima korenine po vsej Evropi in so v tem smislu dobro povezane z evropsko karnevalsko tradicijo. Samo štiri švicarske tradicije karnevala in mask so endemične. So povsem ustvarjene in razvite na švicarskih tleh ter se le tam tudi uporabljajo. To so tipične lesene maske in figure v Sarganserlandu. Te karakterno izhajajo iz oseb v lastnem okolju in so posmešeno prikazane na karnevalu.

Prav tako edinstven karakter imajo bizarne zastrašujoče maske Tschäggättä ali Roitschäggättä iz doline Lötschental.

Posebne so tudi tradicionalne Krienser maske, ki izhajajo iz predmestja Luzerna in so se razširile po deželi.

Četrta posebna tradicija mask je nastala v Domat/Ems-u. Te maske je pričel rezbariti autodidakt Anton Willi. Razvil je samosvoj slog z visoko umetniško vrednostjo. Večina njegovih mask je danes v muzejih, saj so za nošnjo težavne.

Pustovanje je v Švici zelo razširjeno, vendar se v različnih kantonih odvija ob različnem času ter z različnimi maskami in navadami. Največja pustovanja so v Baslu, Luzernu ter Sarganserlandu. Nastopi mask se po regijah in pogostosti rajanja razlikujejo po pokrajinah. V Baslu se na primer priprave na pustovanje začnejo že 11. 11. ob 11:11 (na dan martinovanja pri nas).

Dandanes so številne maske opremljene z atributi hrupa. Pri rajanju ter preganjanju zime so uporabljena trobila, tolkala in kravji zvonci. Tudi v srednjem veku so šeme poleg norčeve čepice in oslovskih ušes zbujale pozornost z zvonci. Kot znamenje zla so zvonci pomenili njihov prihod, klepetavost in zapeljevanje. Tudi današnje karnevalske figure se pogosto pojavijo z obilico zvončkov ter zvonov, ki pa lahko močno otežujejo kostumiranje.

Druga atributa sta izrezljana palica in gorjača, ki pa ju v Švici redkeje najdemo. Pogostejša sta raglja in prašičji mehur. Prašičji mehur je bil zelo pogost. Karnevalske figure so ga uporabljale

kot tolkal. Na žalost se danes prav tako po večini ne uporablja, predvsem zaradi higienskih predpisov.

Prisotnost glasbe je danes na švicarskem karnevalskem prizorišču zelo pogosta. Ima močno izraženo ritmiko. Ko se je godba na pihala prvič pojavila na Morgenstraichu v Baslu leta 1874, je povzročila ostre proteste. Razvoj karnevala lahko navsezadnje razberemo tudi iz uporabljenih izrazov.

(https://www.lebendige-traditionen.ch/dam/tradition/de/dokumente/tradition/sg/maskenschnitzen_undfasnachtimsarganserland.pdf.download.pdf/maskenschnitzen_undfasnachtimsarganserland.pdf, 15.2.2023)

2. 3 Švicarske pustne maske

Zelo stare so maske in kostumi hudičev. Ta lik je bil reden igralec v misterioznih igrh srednjega veka, da bi občinstvu predstavil bližajoče se muke pekla in satana osebno. Posledica tega je bila, da so si te kostume izposodili in nosili tudi na karnevalu. Zelo stare so tudi živalske maske.

Mnoge od njih navdihuje italijanska komedija dell'Arte, predvsem lik Arlecchina, ki je bil zelo priljubljen v gledališču in se je uveljavil po vsej Evropi, tudi Švici.

Figure Blatzlibajssa in Harlequina se pojavijo v Baslu, Drapolinga v Uriju, Blatza v Schwyzu, Rollija v Marchu, Blatzleja v južni Nemčiji itd. Vse te figure so prilagojene verzije Arlecchina. Tudi mnoge druge figure so lahko uvožene ali prevzete. Karnevali so bili vedno zelo hitro in nezadržano pripravljeni ustvarjalno prevzeti obstoječe like od drugod in jih razviti v lokalne osebnosti. V nemško govoreči Švici pogosto najdemo tipične lokalne osebnosti, ki so drugje nepoznane in izhajajo iz resničnih oseb posamezne skupnosti. Takšni avtohtoni tipi pomembno prispevajo k identiteti skupnosti.

Slika 3: s Felbelä Wiibli
Vir slike: lasten vir

Slika 4: Čarovnica
Vir slike: lasten vir

Figura čarovnice ima za seboj prav posebno zgodbo. Zadnja usmrnitev čarovnice v Švici se je zgodila v Glarusu leta 1782 in zaradi prisotnosti konkretnih človeških usod so se tega lika v preteklosti izogibali. Ta vrsta maske se je v Švici začela intenzivno pojavljati na karnevalih šele približno pred 50 leti, spodbujena predvsem s pojavom čarovniškega lika v južni Nemčiji, predvsem v Schwarzwald. V Švici so predvsem novo ustanovljene skupine in združenja izbrale in razvile čarovnico kot pustno figuro. Pogosto so čarovnice povezovali z vaškimi legendami. Tako je čarovnica danes verjetno ena izmed najpogostejše predstavljenih figur.

Slika 5: Hexe
Vir slike: lasten vir

Slika 6: Rölli
Vir slike: lasten vir

Poleg navedenih mask poznajo v Švici še na tisoče drugih mask. Nekatere so zasnovane na vaških legendah, nekatere pa so izdelane po zgledu resničnih osebnosti. Predstavila bom tri najbolj znane maske oziroma tri maske, ki so mene osebno najbolj pritegnile.

2. 3. 1 Rölly

V regiji Sankt Gallen je najbolj poznana maska Rölly "Alte" (stari), prvič omenjena leta 1832. Po podatkih iz knjige Walenstadter Fasnachtsbuch (Paul Gubser in Werner Stauffacher) je to masko izrezljal gospod Loop iz Tscherlacha. Kostum je bila stara gasilska obleka, na kateri so bile prišite barvne rože.

Postopoma je "stari" pridobil družbo in danes jih je skupaj 14, ki sočasno nastopajo na pustovanju. Od teh je le ena maska izvirnik, ostale so kasneje izrezljane kopije.

Sicer je 7 originalnih Röllijev v lasti lokalne skupnosti Walenstadt, eden je v lasti Fasnachtsgesellschaft (pustno društvo) Walenstadt ali v lokalnem muzeju.

Pojav Röllijev se vedno začne točno ob 12. uri na pustno nedeljo in konča ob 21. uri na pustni torek. Množica, zbrana pred staro mestno hišo, poziva Röllije naj pridejo na ulice. To se sliši takole:

Rölly, Bölly, Suppächhölli,
uusä mit de Butzi,
hojä, hojä, hoi
Hauärä mit dä Tuurätee,
hauärä mit dä Toorä,
aä, aä Butzibuäb,
einä, einä Höösi!

Jöööö - huttoo!!!

Kdaj in kako se je pojavil ta posebni pustni klic, ni mogoče ugotoviti. Vsebinsko klica je mešanica vzhičenosti, izziva, nasilja in posmeha. V Röllije se lahko oblečejo samo moški ter v pustnem času rajajo po ulicah in strašijo otroke.

Nekateri tradicionalni pustni običaji izvirajo iz predkrščanskih časov. Ime Butzi je povezano z besedo Butz, ki simbolizira poganske škrate ali demone. V prejšnjih časih so s poganskimi običaji poskušali pozitivno vplivati na plodnost narave. Bele črte, ki so vidne na vseh Röllli maskah, simbolizirajo drevo življenja in so tako jasno povezane s plodnostjo.

(<https://www.roelli-boelli.ch/de/Stadtner-Roelli/Roelli-Ruf>, 11. 2. 2023)

Slika 7: Rölliji na rajanju

Vir: <https://www.roelli-boelli.ch/images/content/roelli/RlliGesamtbild.jpg>

2. 3. 2 Chrottni

V regiji Flums je najbolj znana maska v lokalnem narečju Chrottni, žensko-moškega videza, ki naj bi predstavljala hermafrodita.

Ime verjetno izhaja iz besede Kröte, ki pomeni krastačo. Lokalna legenda pravi, da Chrottni upodablja poštarjevo ženo, ki je vedno vedela, kaj kdo počne, poznala je vse skrivnosti, saj je skrivaj odpirala pošto. Maska je bila razvita okoli leta 1840, različni rezbarji v Flumsu pa ji dajejo različice izraze. Med petimi najpogostejšimi izrazi naj bi bil tudi nasmeh v slogu Mone Lize.

Slika 8: d' Chrottni
Vir slike 8: lasten vir

Slika 9: Stara maska Chrottni
Vir slike 9: <https://www.maskmuseum.org/wp-content/uploads/Europe-Switzerland-Flums-Chrottni-1e.png>

2. 3. 3 Melser Böllni

Na območju Melsa je rezbar Linus Honegger izrezbaril masko v podobi čebule, ki je sestavni del kustumu Melser Böllnija. V času pustovanja se moški, odeti v to masko, umažejo in prekomerno popivajo po ulicah. Pri sebi imajo narezane čebule, s katerimi nadrgnejo mimoidoče.

Slika 10: Melser böllni
Vir: lasten vir

2. 4 Švicarska hrana v času običajev

V času pusta se v Švici velikokrat kot glavno jed pripravi ričet. Ričet je preprosta kmečka enolončnica, ki jo pripravljamo kot samostojno jed, največkrat v hladnejših mesecih. Sestavljajo ga ješprenj, fižol, krompir, zelenjava, čebula in česen ter zadostna količina svinjskega mesa.

Slika 11: Ričet

Vir:

https://images.24ur.com/media/images/1200x500/Jan2022/7fe4e6c5f64f53df545b_62671533.jpg?v=b2b2&fop=fp:0.51:0.38

Tradicionalna sladica so Fasnachtschüechli. V kantonu Basel (in danes skoraj povsod v Švici) so del pustne sezone, v drugih regijah pa so tipična jed cerkvenih praznikov. Skupaj s pirhi, juho iz moke, sirom in čebulno pito sodijo med tipične jedi Baselskega karnevala. V nekaterih regijah so znani tudi kot pecivo za posvetitev cerkve. Testo je v osnovi sestavljeno iz jajc, moke in malo soli ter ima strukturo mehkega kvašenega testa. Kos v velikosti slive razvaljamo na tanek krog in ga nato na papirju tanko raztegnemo čez koleno (pokrito s kuhinjsko krpo). Položimo ga v vročo maščobo in ga z dvema lesenima žlicama potlačimo na velikost lonca, da valovi. Enkrat ga obrnemo in hrustljivo spečemo ter še toplega potresemo s sladkorjem v prahu.

Slika 12: Fasnachtschüechli

Vir: https://m.bettybossi.ch/static/rezepte/x/bb_bbnl200207_0001a_x.jpg

Dolgi krofi, ki jih v Švici pečejo v pustnem času, so znani kot Schenkeli. V Alzaciji jim rečejo »cuisses de dames«. To pustno pecivo je sestavljeno iz maslenega testa, ocvrtega na vroči masti ali olju.

Slika 13: Schenkeli

Vir:

https://api.swissmilk.ch/wp-content/uploads/2022/02/LM200801_81_Schenkeli-scaled.jpg

3 PUSTNI OBIČAJI V SLOVENIJI

3. 1 Začetki pustnih običajev v Sloveniji

Šemljenje poznamo že vse od pradavnine, ko se je človek z uporabo maske med lovom poskušal približati živali. Pustno šemljenje je imelo različne namene, med katere sodi tudi povezovanje z duhovi prednikov, saj so ljudje verjeli, da bodo z uporabo »drugega jaza« omogočili duhovom prednikov, da bi se naselili v njih. V prvih krščanskih letih je Cerkev močno nasprotovala živalskim maskam, ki pa jih Rimljani pravzaprav niso niti poznali. Maske, ki so se znašle na črnem seznamu Cerkve, so bile predvsem jelen, košuta in telica. V 7.stoletju so uvedli celo kazen, ki je prepovedovala šemljenje v živali. Izjemno priljubljen je bil transvestizem, kar pomeni, da so se moški našemili v ženske in obratno.

Verjetno ni potrebno posebej poudarjati, da so nekoč pustovali precej preprosteje, kot to počnemo danes. Pustne maske so ljudje izdelovali kar doma, in sicer iz materialov, ki so bili na razpolago. Otroci so se mnogokrat oblekli kar v ponošene obleke staršev ali pa so si obraz namazali s sajami, hodili so od hiše do hiše in se tako razkazovali ljudem. Mnogi so bili za to nagrajeni s krofom, svežim ali suhim sadjem in nekateri celo z denarjem. Gospodinje so doma peklo »miške«, »štravbe« in krofe, ki pa so bili brez marmelade in pečeni na svinjski masti. Ljudje so takrat radi rekli, da gre zima h koncu. Na jedilni mizi so se pogosto znašli kuhana svinjska glava, ričet, krompirjeva solata ali svinjska juha. Namen obhodov od hiše do hiše ni bil zbiranje denarja in dobrot, temveč širjenje veselja med ljudmi. Nekoč se je našemila celotna vas, maske pa je pogosto spremljal tudi godec.

V preteklosti so se v Sloveniji razvile različne vrste pustnih običajev ter mask. Najbolj znan je kurent, ki ga poznamo iz ptujskega pustovanja. Prav tako so poznani tudi Cerkljanski laufarji, Škoromati ter Drežniški pustni liki.

(Praznično leto Slovencev, 1989, 11-13)

3. 2 Slovenski pustni običaji danes

Danes pustnih kostumov običajno ne izdelamo sami, temveč jih kupimo v trgovini. Redki otroci si kostume izdelajo doma, s pomočjo mamic in babic. Tudi maske se precej razlikujejo

od tistih nekoč. Otroci se najraje našemijo v risane junake, živali, princeske in viteze, starši pa pogosto rečejo, da so prestari, da bi se šemili. Morda je težava v tem, da šemljenja danes ne razumemo več kot načina ohranjanja tradicije, temveč kot nekaj, kar je primerno samo za otroke in mlajše generacije.

Nekoč je bil namen hoje od vrat do vrat širjenje veselja, danes pa je glavna motivacija dejstvo, da maskare v dar prejmejo denar, krofe, bombone, kekse in druge sladkarije. Prav tako je nekoč hiše obiskalo bistveno več mask, kot jih obišče danes. Še danes pa velja, da je potrebno na pustni torek jesti obilno. Če smo še pred nekaj leti pripravljali prekajene krače, svinjske glave, svinjske juhe in krompirjeve solate, so se do danes ohranili zgolj krofi ali flancati, na tradicionalno kosilo pa smo kar nekako pozabili.

Slika 14: Pustno rajanje danes

Vir: <https://www.kamnik.info/wp-content/uploads/2016/02/pustovanje-duplica-2016-194.jpg>

3. 3 Pustne maske

Čeprav v pustnem času mrgoli bolj ali manj izvirnih mask, ki odražajo različne sfere življenja, so v Sloveniji nekateri pustni liki globoko zasidrani v zavest in tradicijo pusta. V vsaki slovenski pokrajini prebivalci pustujejo na svoj način. Na Štajerskem je zagotovo najbolj prepoznana maska v sklopu pustovanja Kurent, na Gorenjskem so to Cerkljanski lauferji, na notranjskem Škoromati, na Goriškem Drežinški pustni liki, na Prekmurju pa so to maske, uporabljne v običaju Borovo Gostüvanje.

3. 3. 1 Kurenti

Točen izvor in časovno obdobje nastanka kurenta sicer nista povsem znana, obstaja pa najbrž že od prvih naselbin ptujskega območja. Zgodovinarji si niso povsem enotni, saj obstaja več

teorij. Eni ga povezujejo z nekaj tisoč let starim ilirsko-keltskim izročilom, s čaščenjem boginje Kibele iz pozne antike, s predniki Slovencev v 6. stoletju in pa s prihodom Uskokov v 16. stoletju.

Leta 1880 je Jurij Šubic kot prvi upodobil kurenta skupaj s ptujsko poljskimi orači, in sicer v knjigi *Die osterreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild* (Avstro-Ogrska monarhija v besedi in sliki). Leta 1884 je kurent postal samostojni lik.

V okoliških vaseh Ptuja je pustovanje potekalo drugače kot v mestih. Živel so bolj v skladu s starodavnimi običaji, za njih je bilo pomembno preganjanje zime in prihod pomladi, saj so bili na podeželju odvisni od vremena ter poljskih pridelkov. Ti okoliški kurenti in maske seveda takrat organizirano niso zahajali v mesto, saj je oblast te vraževerce in pogane, ki verjamejo v preganjanje zime, preganjala. Obstajajo sicer zapisi iz dvajsetih let 20. stoletja, ko so se okoliški kurenti skrili v voz s koruznico, da so lahko prišli in malce pozvonili tudi v mestu. Pokači pa so se iz bližnje okolice vendarle slišali tudi v mesto.

Ptuj je med obema vojnama ostal kar nekoliko zaprt v svoji meščanskosti. Različna društva so prirejala številne pustne bale in kar tekmovala med seboj, katero bo naredilo boljšega. Tematika pustnih balov je bila izjemno barvita, vsako leto je bila tema nekaj drugega: ribištvo, umetnost, podeželje, tuje narodne noše itd. Gospe so si seveda enkrat na leto dale duška s svojimi kostumi.

Kurentu pravimo tudi korent, gre pa za značilni pustni lik, ki izvira s Ptuja, Dravskega polja in okolice. S svojim poskakovanjem in truščem, ki ga zganja z velikimi kravjimi zvonci, iz dežele odganja zimo in zlo, vanjo pa kliče pomlad in bogato letino. V preteklosti so ljudje verjeli, da je kurent demon, ki ima nadnaravno moč obujanja pomladi ter preganjanja zime. Ob enem kurent predstavlja simbol radosti, veselja ter sreče tako življenja nasploh kot tudi na polju in v hlevu. Ljudje verjamejo tudi, da so kurenti posredniki med pokojnimi predniki in živečimi potomci. Kurentova »obleka« se deli na dva dela. Prvega sestavlja maska oziroma kapa, drugega pa kožuh. Deli maske oziroma kape so naličje, oči, jezik, nos, usta, zobje, brki, rogovi, peresa in ušesa. Sestavni deli kožuha pa so kožuh oziroma plašč, veriga, na kateri visijo zvonci, hlače, gamaše in ježevka. Obstajata dve vrsti kurentov – pernati markovski in rogati haloški. V sprevedu jih pogosto spremlja vrag. Nekoč so se v to opravo preoblekli le neporočeni fantje, danes pa to več ni pravilo. Največji ponos kurenta so robci, ki jih dekleta tradicionalno podarijo najlepšemu kurentu, zavežejo pa mu jih okrog pasu ali ježevke.

(Slovenija praznuje, 2011, 68-69)

Slika 15: Kurent

Vir: <https://ptujinfo.com/sites/ptujinfo/files/styles/novica/public/slike/naslovne/2023/2/3/untitled-1248.jpg>

3. 3. 2 Laufarji

Nihče ne ve, kdaj so se pustne šeme prvič pojavile v Cerknem in od kod so prišle. Po mnenju strokovnjakov izhajajo še iz poganskih obredov. Znano je, da se je pustni obred po desetletja starem ustnem izročilu zadnjič odvijal leta 1914, pisnih gradiv o nastanku laufarije ali njenem poreklu ni. Nekaj mesecev pozneje je izbruhnila vojna, ki je od doma pregnala večino mladih fantov, ki so bili včasih edini, ki so se lahko obreda udeležili, še vedno pa so edini, ki ta obred izvajajo. Tako ni bilo več nikogar, ki bi skrbel za pripravo in izvedbo laufarije, pa tudi časi so bili za takšno zabavo preresni. Potem je prišla italijanska zasedba, za njo nova vojna in laufarija je počasi utonila v pozabo. Po zaslugi cerkljanskega rojaka Petra Breliha so laufarji znova oživel leta 1956. Ob pomoči starejših Cerkljanov in etnologa Nika Kureta se mu jih je po nekaj letih posrečilo obuditi, in to kljub temu, da so bile stare maske uničene, novih pa v Cerknem ni znal izdelati nihče. Brelihu je iz zadrege pomagal absolvent šole za umetno obrt v Ljubljani Rado Jelinčič, ki je po opisu domačinov izrezljal prvih enajst larf. Masko lamanta, ki ni iz lesa, ampak iz kozličje kože, je izdelal eden od domačinov, dve pa so si laufarji sposodili v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani. Ker so ju morali vrniti, so naslednje leto za pomoč prosili rezbarja samouka Franca Kobala. Ta je poleg obeh manjkajočih larf izdelal tudi vse druge, ki so pozneje postale del laufarske družine.

Laufarji imenujemo skupino pustnih mask, ki šteje 25 članov. Prvi Laufar se na ulicah Cerknega prikaže prvo nedeljo po novem letu, drugo nedeljo prideta dva ali trije, nakar jih je zmeraj več, vse do pustne ali debele nedelje. Nosijo lesene maske in nenehno tekajo po ulicah Cerknega. Tako preženejo zimo, da lahko nastopi pomlad. Njihove maske so izrezljane iz

lipovega lesa. Nekatera njihova oblačila so sešita iz naravnih materialov (bršljan, slama, mah, smreka, živalska koža). Skozi maske in like cerkljanski laufariji predstavljajo značilnosti in slabosti posameznih skupin prebivalstva. Glavni lik je pust, ki ima obleko prešito z mahom, v rokah pa nosi mlado smreko. Spremljajo pa ga razne maske.

(Slovenija praznuje, 2011, 56-57)

Slika 16: Laifar

Vir slike:

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/sl/f/fd/Taterjast.jpg>

Slika 17: Pust

Vir slike: <https://www.visitcerkno.si/wp-content/uploads/2021/11/cerkljanska-laufarija-06.jpg>

3. 3. 3 Škoromati

Maske Škoromatom veljajo po pisnih virih za najstarejše pustne maske na Slovenskem. V dokumentih so jih omenjali že daljnega leta 1340 v furlanskem Čedadu. 12. februarja 1340 je tamkajšnji mestni svet v pustnem času prepovedal šemiti se »in habitu scaramatta«, kar pomeni v obleko škoromata. Čeprav daleč od Čedada so se v nekaterih vaseh jugozahodne Slovenije, v pokrajini Brkini, poganski škoromati ohranili vse do danes.

Maske škoromatom so se ohranile le v sedmih vaseh, med njimi pa so med najbolj prodornimi in uspešnimi prav škoromati iz Hrušice. Ti so edina skupina škoromatom, ki se strogo drži starodavnega izročila in ne nastopa izven pustnega časa ter v svoje vrste ni nikoli sprejela žensk. Edini med škoromati si obraz zakrivajo z lesenimi maskami. Med škoromati iz Hrušice zasedata posebno častno mesto eden ali dva grozna črna škópitla, najštevilčnejši so škoromati z zvonci, v skupini ne smejo manjkati godci, poberini, ki vstopijo v vsako hišo in pobirajo darove, vsako leto znova se ob pustu poročita ženin in nevesta, lovcu skuša zbežati in mu uganjati norčije medved Marko, po hišah rada kradeta cigan in ciganka, medtem ko otroke

straši hudič. V skupini je še cunjar, ta debel, s pepelom, sejalec, gozdar, pa v belem in drugi. Občasno se po domači vasi zapelje tudi šišca, vprežne živali pa oponaša trojica z ornimi kulci. Najbolj značilen lik škoromatom je škópitl, ki je tudi edini neposreden potomec v srednjem veku prepovedanih škoromatom. Gre za enega ali dva najvišja, najmočnejša in najbolj divja fanta v vasi, ki si obraz in roke namažeta s črnimi sajami, oblečena sta v črn platneni plašč, na glavi imata široka klobuka iz zajčje kože, v rokah pa držita velike lesene klešče. Z njimi so včasih kastrirali živino, iz česar izhaja njihovo grozno ime (škopiti = kastrirati), danes pa z njimi lovijo mlada dekleta, škoromati z zvonci pa jih po obrazu namažejo s sajami. S tem jim simbolično zaželijo plodnosti, s čimer naj bi zagotovili tudi preživetje celotnega rodu.

(<https://www.skoromati.si>, 15. 2 2023)

Slika 18: Škoromati

Vir: <https://slovenia.si/assets/ART-CULTURAL-HERITAGE/Skoromati/Skoromati-z-zvonci.jpg>

3. 3. 4 Drežniške pustne maske

Pri Drežniških pustnih likih delujeta dve podobni skupini, ki predstavljata vsaka svoje, na videz podobno pustovanje z liki Ta lepih in Ta grdih, ki si skrivajo obraze z izjemnimi lesenimi, izredno ekspresivnimi maskami. Pustovanje ima več stoletne korenine prav v vasi Ravne, od koder se je kasneje v podobni obliki razvilo še v Drežnico. Nosilka pustovanja je fantovščina, kar je prav tako velika slovenska posebnost in izjema, saj so v drugih delih fantovščino zamenjala posebna pustna društva in organizacije. Osrednje pustovanje poteka na pustno soboto, ko se fantje zberejo v vaški gostilni. Od tod krene spreved maskirancev po vasi. Vsaka maska ima svojo nalogo. Zvečer se praznovanje zaključi s povorko vseh sodelujočih, nadaljuje pa se pustno veseljačenje z glasbo in plesom. Pravi konec pustovanja je na pustni torek.

Ta lepi in Ta grdi, ki na pustno soboto privabijo na plano domačine in številne obiskovalce, s še številnimi drugimi liki tvorijo sprevod, ki prebivalcem nosi srečo in veselje. Ta lepi obišejo vse hiše v vasi in s plesom in glasbo voščijo vsega dobrega, v zameno pa jih domačini obdarijo z dobrotami in denarjem. Najrazličnejši šemski liki medtem skrbijo, da na vasi ni dolgčas. Najznačilnejše maske drežniškega pustovanja, Ta grdi, preganjajo otroke in jih posipajo s pepelom.

(Slovenija praznuje, 2011, 53-54)

Slika 19: Drežniške pustne maske

Vir: <https://lipovlist.turisticna-zveza.si/wp-content/uploads/2020/02/Maska1.jpg>

3. 3. 5 Maske Borovega Gostüvanja

Borovo gostüvanje spremljata dve skupini pustnih likov. Med ženitovanske like sodijo ženin in nevesta, oče in mati, starešina in starešica, posvalbice in družbani, pozvačin, turbaš in pop. Med pustne like sodijo predstavniki različnih obrti – gozdar, zdravnik, sodnik, fotograf, živalski liki in v sodobnem času tudi liki, ki se pojavljajo kot odgovor na aktualne družbene razmere. Liki, ki niso del svatbe, med obiskovalci prireditve zbirajo denar. Na Borovem ženitovanju se uprizori simbolična poroka z borom, pri čemer gre za nekakšno kombinacijo pustnega običaja in običaja ženitovanja. Nekoč so običaj izvajali le v tistih vaseh, v katerih ni bilo v predpustnem času nobene poroke.

Poteka na pustno nedeljo in sicer ves dan po vnaprej določenem dnevnem redu. Prireditve se prične zjutraj in sicer pred vaškim gasilskim domom, kjer se vsi sodelujoči fotografirajo in poiščejo primerne ženina. Osrednje dogajanje se nato prestavi v bližnji gozd, kjer se odvijejo

izbor primerne bora, njegovo podiranje in vlek iz gozda. Pri tem morajo organizatorji paziti, da jim kdo iz sosednje vasi česa ne ukrade. V starih časih je bilo najbolj sramotno, če je kakšen nepridiprav ukradel borov vrh. Vlek bora iz gozda spremlja sprevod, bor pa vlečejo mladi fantje in dekleta, ki se vrnejo v gasilski dom, kjer se dogodek konča s pravo veselico. Poroka se lahko zgodi že v gozdu ali pa kasneje ob vrnitvi pred gasilski dom.

Borovo gostüvanje je prireditve, ki zahteva natančne priprave, zato se le-te včasih pričnejo že v mesecu novembru. Še pred nekaj leti so bila glavni organizator prireditve gasilska društva, danes pa se jim pridružijo tudi druga društva iz vasi. Vaščanke iz krep papirja izdelujejo cvetlice, pripravijo pa tudi različne vrste peciva, kot so potice, pogače in krofi. Mesec dni pred prireditvijo se oblikuje skupina 5 – 6 ljudi, ki zbirajo prostovoljne prispevke in vabijo obiskovalce na prireditev.

(Slovenija praznuje, 2011, 71)

3. 4 Slovenska hrana v času običajev

Krofi so daleč najbolj znana in priljubljena pustna hrana, a slovenska kulinarika pozna še vrsto jedi, ki veljajo za tipično pustne. Nekatere so skoraj pozabljene, druge so stalnica zimskih jedilnikov, vsem pa je skupno, da so, kot se za pust spodobi, mastne. Kot rečeno, pustni običaj izvira iz starodavnih časov, ko so ljudje z obiljem hrane želeli vplivati na rodovitnost zemlje pred začetkom pomladi. Verjeli so, da bo polna miza dobrot privabila bogato letino, prav tako so v tem času morali biti siti tudi živali in duhovi. To naj bi zagotovilo, da pri hiši skozi vse leto ne bodo lačni. Hkrati pa je bila to neke vrste priprava na 40-dnevni post, ki je sledil pokopu pusta.

Krof je pecivo iz kvašenega testa, ocvrto v olju. Krofi so polnjeni z nadevom, po navadi z marelično marmelado, čokolado ali vanilijevo kremo. Krofom brez polnila ponekod rečejo bobi. Iz enakega testa kot krofi so kvašeni flancati, od okroglih krofov se razlikujejo po obliki – so štirioglati in na sredini prerezani. Peka krofov je v Sloveniji še posebno značilna za praznovanje pusta. Krofi so k nam prišli z Dunaja v prvi polovici 19. stoletja. Prav te naj bi iznašla nesrečno zaljubljena kuharica, ki naj bi testo za kruh namesto v pečici, spekla na vročem maslu. Ime za krofeizhaja izhaja iz nemške besede »Krapfen«, zato jim še danes marsikje na Štajerskem rečejo krapji.

Slika 20: Krofi

Vir:

<https://www.citylife.si/storage/image/201702/standard/1852354-paczki-slodycze-900-666.jpg>

Flancati veljajo za eno od tipičnih pustnih jedi, zanimivo pa je, da sta njihova tradicionalna oblika in barva po regijah različni, prav tako tudi imena, ki se zanje uporabljajo. »Dolenjski« flancati na sliki imajo svojo značilno obliko oz. mora izdelovalec imeti dodatne ročne spretnosti. Za kanček bolj krhki so tisti na drugi strani Slovenije, kjer jim ob meji z Italijo rečejo tudi hroštale in štraube.

Slika 21: Flancati

Vir:

<https://oblizniprste.si/wp-content/uploads/2016/10/kvaseni-flancati-osnovni-recept-ki-vedno-uspe-8.jpg>

Ocvirkovka potica je še do nedavnega veljala za glavno pustno jed Slovenije, dokler ji zaradi globalizacije mesta niso prevzeli krofi. V zimskem času so imele gospodinje zaradi kolin na voljo veliko ocvirkov, ki so jih uporabile za tako imenovano ocvirkovo potico, ki se je v vsakem kraju pripravljala nekoliko drugače. Ob njej so običajno postregli kislo zelje ali repo.

Slika 22: Ocvirkova potica

Vir: https://www.lokalno.si/media/objave/slike/v/lokalno.si/2018/03/20/_zzpotica_1_.jpg

Cvirkače so del tradicionalnih jedi Prekmurja in Prlekije, katerih časovno obdobje uporabe se je razširilo od kolin pa vse do zadnjega hladnega dne. Uporabljene so sicer enake sestavine kot pri ocvirkovi potici, vendar je njihova tradicionalna oblika drugačna. Bolj kot narasejo, večjo veljavo imajo.

Slika 23: Cvirkače

Vir: <http://www.odprtakuhinja.si/wp-content/uploads/2018/03/Odprtakuhinja-pogace.jpg>

Prleške prosenice so manj znana slovenska jed, posebno predvsem zaradi polnila, ki ga sestavlja prosena kaša, zabeljena z ocvirki, prekajenim mesom in začinjena po zapovedih ostalih prleških klobas, ki jih največkrat spremljajo kislo zelje, repa ali fižolovka.

Slika 24: Prleške prosenice

Vir: <https://www.nasasuperhrana.si/wp-content/uploads/2021/02/prleske-prosenice-v-testu-stula-dobrepolje-e1613459713471-1200x900.jpg>

(<https://www.nasasuperhrana.si/clanek/tradicionalne-pustne-jedi/>, 15. 2. 2023)

4 PRIMERJAVA MED ŠVICARSKIMI IN SLOVENSKIMI PUSTNIMI OBIČAJI

1. Predvidela sem, da se švicarski običaji praznujejo dlje kot slovenski. To hipotezo potrjujem, saj sem ugotovila, da se v določenih švicarskih krajih priprave na pustovanje začnejo že v mesecu novembru, med tem ko se v Sloveniji priprave na običaje začnejo komaj v začetku februarja, običaji pa trajajo vse do pustnega torka.
2. V Švici poznajo mnogo več mask kot v Sloveniji, saj ima vsaka regija svojo značilno masko. Prav te so narejene iz različnih materialov in iz različnih razlogov. Nekatere predstavljajo osebnosti, druge pa so narejene iz vraževerja. V Sloveniji imamo veliko manj pustnih mask. Najbolj znani so kurenti. Tudi to hipotezo potrjujem, saj se švicarske in slovenske maske razlikujejo po pomenu, izgledu, materialih in številu.
3. Ugotovila sem, da imajo slovenski in švicarski običaji podobne korenine. Vsi izvirajo iz poganskih časov, ko so se ljudje šemili iz vraževerja. Vseeno pa so prve zapise o šemljenju našli v Sloveniji prej kot v Švici, zato tretjo hipotezo zavračam.
4. Hipotezo, da se švicarska hrana močno razlikuje od slovenske, prav tako zavračam. Hrana v obeh državah si je precej podobna, saj za obe velja, da mora biti mastna, saj obilni pojedini med pustom sledi post. Prav tako imajo v obeh državah podobno pecivo.
5. Potrjujem pa tudi zadnjo hipotezo, ki pravi, da so si običaji v obeh državah v marsičem podobni. To smo razbrali iz podobne hrane, zgodovine običajev in prav tako iz praznovanja običajev danes.

5 ZAKLJUČEK

Ohranjanje nesnovne kulturne dediščine je zelo pomembno za vsak narod, še posebej pa za male narode, kot smo Slovenci. Tega bi se morali zavedati vsi in si po svojih močeh prizadevati za ohranjanje dediščine, ki so nam jo zapustili naši predniki. Prav tako je pomembno ohranjanje običajev, šeg in navad, saj vse te edinstveno oblikujejo narod.

Moje raziskovanje sem pripeljala do konca, čeprav menim, da bi to moral biti šele začetek.

Menim, da bi se o pustnih običajih v Švici dalo izvedeti mnogo več. Z boljšim znanjem nemščine bi lahko pridobila več informacij in predelala več gradiva. Prav tako v celotni Švici obstaja na tisoče mask. Nekatere sem spoznala in sem si jih lahko tudi v živo ogledala, zgodbe mnogih pa mi še niso poznane. V prihodnosti se želim udeležiti kakšnega karnevala ter doživeti švicarsko rajanje v živo.

Prav tako menim, da tudi v Sloveniji obstajajo informacije o pustnih običajih, ki jih žal nisem odkrila.

Glavni namen moje raziskovalne naloge sem dosegla. Ugotovila sem razliko med slovenskimi in švicarskimi pustnimi običaji. Pri tem sem spoznala, da so si v mnogih stvareh podobni, v nekaterih pa tudi različni.

Zelo sem hvaležna za možnost obiska Švice, saj sem tam pridobila veliko uporabnih informacij, gradiva ter si lahko maske ogledala v živo.

Delo ni bilo lahko, ob ponovnem raziskovanju bi marsikaj naredila drugače, je pa prineslo mnogo veselja, novih izkušenj in novega znanja.

6 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Raziskovalna naloga temelji na ozaveščanju ljudi o pustnih običajih kot del kulturne dediščine, saj sami zelo pomembno vplivajo na avtentičnost kulture in njen razvoj. Z njo želim vplivati na ožjo in širšo okolico, predvsem pa na mlade, da spoznajo pustne običaje v Sloveniji, prav tako pa, da spoznajo pustne običaje drugod, jih spoštujejo ter jih ohranjajo. To je namreč naša odgovornost in dolžnost do naslednjih generacij.

7 LITERATURA IN VIRI

7.1 LITERATURA

- Kurent, N. *Praznično leto Slovencev*. Ljubljana: Družina, 1989.
- Bogataj, J. *Slovenija praznuje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011.
- Ovsec, D. O. *Praznovanj pomladi in velike noči na Slovenskem in po svetu*. Ljubljana: Modrijan založba, 2010.
- Bärtsch, A. *Sarganserländer Holzmasken Fasnachtsbrauchtum*. Mels, Sarganserländer Verlag, 1989.

7.2 Spletni viri

- <https://www.slovenia.info/sl/zgodbe/pustni-obicaji-v-sloveniji> (10. 2. 2023)
- <https://www.nasasuperhrana.si/clanek/tradicionalne-pustne-jedi/> (15. 02. 2023)
- <https://www.visitcerkno.si/cerkljanska-laufarija/> (7. 2. 2023)
- <https://www.nasasuperhrana.si/clanek/tradicionalne-pustne-jedi/> (7. 2. 2023)
- <https://www.roelli-boelli.ch/de/Stadtner-Roelli/Geschichte-und-Bedeutung> (7. 2. 2023)
- <https://www.roelli-boelli.ch/de/Stadtner-Roelli/Roelli-Ruf> (11. 2. 2023)
- <https://masksoftheworld.com/flums-carnival-mask/> (10. 2. 2023)
- <https://www.skoromati.si> (15.2.2023)
- https://www.lebendige-traditionen.ch/dam/tradition/de/dokumente/tradition/sg/maskenschnitzen_undfasnacht_imsarganserland.pdf.download.pdf/maskenschnitzen_undfasnachtimsarganserland.pdf (15.2.2023)
- <https://www.gornji-petrovci.si/turizem/borovo-gostuvanje/> (6. 4. 2023)